

vecka 48

30
november

Dagens namn

Anders
Andreas

Anders är den svenska formen av det grekiska namnet Andreas som tolkats man eller maniska. Anders är känt i Sverige sedan 1300-talet. Det finns 194 900 som heter Anders, varav 84 500 har det som tilltalsnamn.

Andreas är ett grekiskt namn som har sitt ursprung i det grekiska andro med betydelsen man eller maniska. Andreas kom till Sverige i och med att landet kristnades. 68 500 som bär namnet, av dessa kallas 42 800 Andreas.

Citatet ”

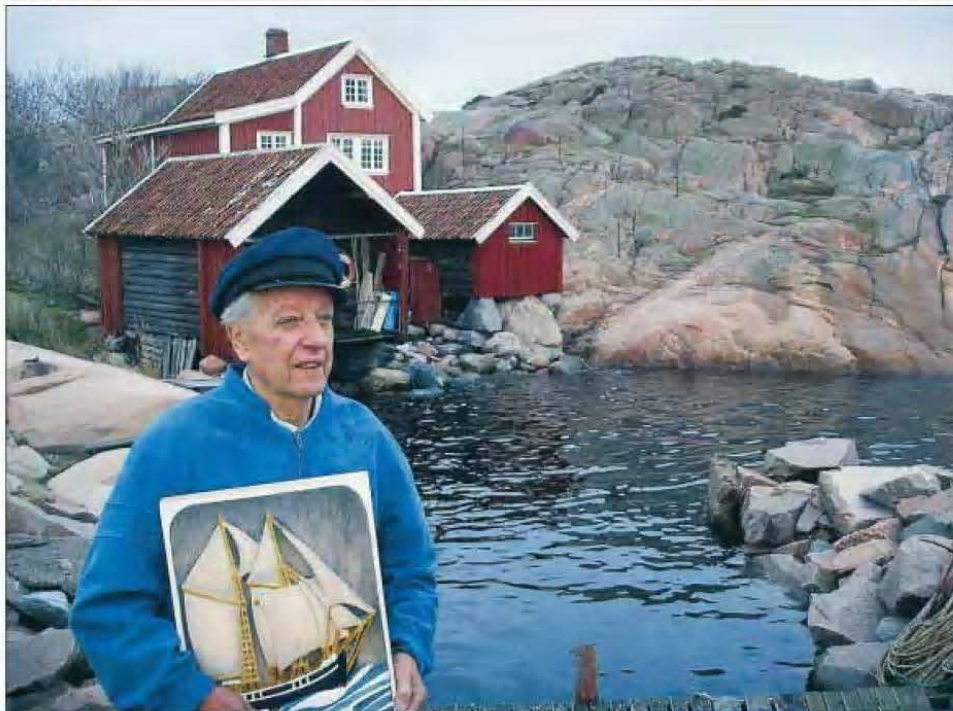
Frihet är att kunna göra allt som inte skadar andra.
Matthias Claudius

Det hände då

För 20 år sedan, 1986, kapade fyra sikher beväpnade med kul-sprutepistol en buss i delstaten Punjab i norra Indien. Männen dödade 24 hinduer bland passagerarna. Det var den dittills blodigaste enskilda attacken i delstaten.

För 40 år sedan, 1966, blev örepubliken Barbados i Västindien en självständig stat. Spanska sjöfarare kom i början av 1500-talet till Barbados som beboddes av indianer. Spanjorerna tömde ön för att få slavar till dagens Haiti. Engelsmännen tog över kontrollen under 1600-talet och fraktade i stället dit svarta afrikaner som slavar till öns sockerplantager. På 1930-talet utbröt oroligheter mot kolonialmakten som så småningom gick med på en utveckling mot självständighet.

För 80 år sedan, 1926, fick en femårig flicka sin ena hand avsliten av en av björnarna på Skansen i Stockholm. Händelsen fick stor uppmärksamhet. Skansen tvingades se över säkerheten och minskade även björnbeståndet.

Skeppsmotiv i lind. Karl-Villy Jonsson i sin rätta miljö. Här visar han upp en av sina handskurna tavlor med en gammal sjöbod i bakgrunden.

Foto: Terje W Fredh

Kusten blev hans arbetsplats

När Gullmarsvallen i Lysekil invigdes 1934 spelade hörnmusikerna från Smögen. Trumpetare var Karl-Villy Jonsson. Orkestern passerade Strandvägen på väg till vallen. Föga visste Karl-Villy att han senare skulle bygga hus och bo i detta område.

Han är född på Smögen och växte upp i en miljö med färgstarka profiler. Ungdomarna samlades hos Samuel Frisk, Karl-Villy är ett av Frisks barnbarn. Frisken var en engagerad berättare som varit till sjöss på stora skepp. Karl-Villy spetsade öronen och berättarkvällarna kom han att ha god nytta av när han i mogen ålder blev hembygdsengagerad.

Han fick spika fiskelådor som ung och 14 år gammal blev han kockpojke på fiskebåtar. Senare blev han fiskare bland annat på Fylgia som fiskade makrill i Nordsjön. 1932 började han på båten Skagerack som körde runt kusten och köpte upp ål.

Körde tanker vid 16 års ålder

En annan båt han var på var en liten tanker som hette Texaco, som gick på sträckan Strömstad-Tjörn och bunkrade olja till andra båtar. När Karl Villy var 16 år fick han behörighet att köra tankern.

Under uppväxten var Karl-Villy med i Smögens hornmusikkar, som var nio man stark, och han var yngsta man. 1936 lämnade han fisket för att göra militärtjänst som blåsare vid Svea livgarde. Redan

första veckan fick han leda korum och översten frågade om Karl-Villy var präst.

– Nej, jag är sjöman och medlem i Smögens missionsförsamling, svarade Karl-Villy.

1935 skulle Gullmarsvallen i Lysekil invigas. Hornmusikerna från Smögen kom med båt till Lysekil. Karl-Villy minns:

– Vi gick från gamlestan till torget och sedan i kortegen genom Kyrkvik vill vallen. Bakom ett mål stod orkestern. Det var säkert flera tusen personer på invigningen som hölls i rekordvärme. Vi inledde med Stjärnbaneret.

Karl-Villy berättar att de andra musikerna var Lars-Erik Filipsson, Andor Andersson, Hugo Stenman, Helge Henriksson, Osvald Johansson, Einar Andersson, Arvid Stenman och Arne Andersson. I dag lever bara Arne Andersson som är 95 år.

Krigsplacerad på I 17

1940 blev Karl-Villy krigsplacerad på I 17, där det fanns ett musikkompani på 35 man. 1946 gifte han sig med Maiken i Hagens kapell och bosatte sig i Långedrag. 1948 föddes flickorna Nanna-Kristina och Ann-Charlotte.

Karl-Villy fortsatte som fiskare på LL 919 Expo som trälade sill. 1945 fiskade han med Sylvi som var en gammal båt nyss inköpt från Donsö. Efter fisket började han på kustbevakningen och den tjänsten hade han fram till pensioneringen. Den kust han älskade blev hans arbetsplats.

Karl-Villy berättar bland annat om när fiskebåten Jan Mayern strandade på Buskär i hårt väder

1975. I mörkret kunde kustbevakarna rädda de tre fiskarna som satt på det överspolade skäret.

– Räddningen var ett lagarbete, säger Karl-Villy, som tillsammans med kollegerna fick skeppsgosseföreningens belöning.

Vikarvets museum

I 31 år tjänstgjorde han inom Tullverket, därav tre år till sjöss. 1955 bosatte han sig i Lysekil. Innan dess hade han tjänstgjort på tullen i Göteborg. Efter pensionen fick Karl-Villy mer tid att arbeta med hembygdskultur. 1954 började han som museiföretsändare och efterträdde då Henrik Christensson. Han bor tio meter från Vikarvets museum, som han sköter som sitt eget hem. Alla årets dagar är han på plats och otaliga är de visningar av museet som Karl-Villy haft för besökare. Hans goda kontakter med kustens folk har gett museet många fina föremål. Ett av dessa är ett par beckbyxor, troligen de enda i världen.

– En gammal segelskutesjöman kallades ju beckbyxa, säger han.

Många utmärkelser

Varje sak i museet kan han berätta om. Karl-Villys arbete för museet har resulterat i rader av utmärkelser. Några av dessa är Bohuslän tackar, Lysekils kulturpris, fritidsledarpris, Landstingets kulturpris, Götiska förbundets medalj och hembygdsförbundets plakett.

– Jag är den ende som fått denna plakett två gånger, berättar han.

1972 byggde Vikarvet nytt museum och Karl-Villy var med i byggnadskommitten.

– Vi byggde för 324 000 kronor

och det var en låg kostnad, säger Karl-Villy.

Jag träffar Karl-Villy när han sitter vid sitt arbetsbord på museet. Sedan många år skär han skeppsmotiv i lind, en hobby som han är ensam om i Sverige. Första båten skar han 1932. I många länder finns hans tavlor och nyligen gick en till domkyrkan i Sheffield, England. Domprosten Peter Bradley berättar att tavlan värderas högt.

Med åren har han skaffat sig starka armar. När Karl-Villy var 85 år och läkarundersöktes undrade doktorn om han varit brottare.

Fiskarbåtar, seglare, lotsbåtar och motorseglare är hans motiv som i form av en djuprelief karvas ut i lindbitten. Några av båtarna är Vanadis, Smögens lotsbåt, Flower of the Forest, dagens skolskepp och många fiskebåtar. Många gamla sjöfarare har fingraskat hans modeller med kommentaren: "Seglarna sitter rätt och sjön kommer från rätt håll". Varje dag går Karl-Villy till museet och skär sina tavlor som blivit en livsuppgift för honom.

Terje W Fredh
0522-992 25

JUBILAREN

Karl-Villy Jonsson

Bor: På Turistgatan, Lysekil.
Familj: Barn och barnbarn.
Arbete: Fiskare, tullare, kustbevakare.
Minns: Räddningsaktionen vid Buskär 1975.
Hobby: Skär djupreliefer i lind.
Fritiden: Sköter Vikarvets museum.
Aktuellt: Fyller 90 år den 1 december.